

RYCZAŁT ZA NOCLEG KIEROWCÓW – CZY WIESZ, JAK SIĘ OBRONIĆ PRZED ROSZCZENIAMI

Menedżer produktu: Alina Sulgostowska

Redaktor: Izabela Kunowska

Numer produktowy: 1BZ72

ISBN: 978-83-269-5743-7

Wydawnictwo Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

03-918 Warszawa, ul. Łotewska 9a

Tel. 22 518 29 29, faks: 22 617 60 10, e-mail: transport@wip.pl

NIP: 526-19-92-256

Numer KRS: 0000098264 – Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, Sąd Gospodarczy

XIII Wydział Gospodarczy Rejestrowy. Wysokość kapitału zakładowego: 200.000 zł

Copyright by Wiedza i Praktyka sp. z o.o.

Warszawa 2016

Publikacja *Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami* jest chroniona prawem autorskim. Przedruk materiałów opublikowanych w *Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami* bez zgody wydawcy jest zabroniony. Zakaz nie dotyczy cytowania publikacji z powołaniem się na źródło.

Publikacja *Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami* została przygotowana z zachowaniem najwyższej staranności i wykorzystaniem wysokich kwalifikacji, wiedzy i doświadczenia autorów oraz konsultantów. Zaproponowane w publikacji *Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami* oraz w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówki, porady i interpretacje nie mają charakteru porady prawnej. Ich zastosowanie w konkretnym przypadku może wymagać dodatkowych, pogłębionych konsultacji. Publikowane rozwiązania nie mogą być traktowane jako oficjalne stanowisko organów i urzędów państwowych. W związku z powyższym redakcja nie może ponosić odpowiedzialności prawnej za zastosowanie zawartych w publikacji *Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami* lub w innych dostępnych elementach subskrypcji wskazówek, przykładów, informacji itp. do konkretnych przykładów.

Wydawca nie odpowiada za treść zamieszczonej reklamy; ma prawo odmówić zamieszczenia reklamy, jeżeli jej treść lub forma są sprzeczne z linią programową bądź charakterem publikacji oraz interesem Wydawnictwa Wiedza i Praktyka.

Centrum Obsługi Klienta:

Tel: 22 518 29 29

e-mail: cok@wip.pl

Zarządzanie transportem

WYJĄTKOWE EBOOKI ZA DARMO DLA CIEBIE

Jeśli:

- ✓ jesteś właścicielem firmy transportowej, kierownikiem działu transportu lub specjalistą ds. transportu,
- ✓ chcesz poznać wskazówki dotyczące czasu pracy kierowców, dowiedz się, jak uniknąć kar ITD,
- ✓ chcesz być na bieżąco ze wszystkimi zmianami w przepisach transportowych i nowymi wytycznymi GITD.

KLIKNIJ
i pobierz bezpłatne e-poradniki!

Pobierz

Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami

- Czy znasz zasady wypłaty ryczałtu za nocleg
- Jakich problemów przysparza ryczałt
- Jak możesz bronić się przed roszczeniem kierowców
- Jakie są inne sposoby na obronę
- Co trybunały sądzą na temat ryczałtu

Cezary Młotek

radca prawny, ekspert w dziedzinie prawa transportowego z Kancelarii Radcy Prawnego Cezary Młotek

Ryczałt za nocleg kierowców – czy wiesz, jak się obronić przed roszczeniami

Jeśli kierowca udaje się, by wykonać przewóz międzynarodowy, przysługuje mu zwrot kosztów podróży zagranicznej potwierdzonej rachunkiem, a jeśli tego rachunku nie ma – odpowiedni ryczałt. Od dłuższego czasu ryczałt za nocleg to punkt sporny między kierowcami a ich pracodawcami. W tym artykule podpowiadamy, jakie zasady wiążą się z ryczałtem za nocleg i jakie ma to konsekwencje dla obu stron.

Czy znasz zasady wypłaty ryczałtu za nocleg

Gdy kierowcy wykonują zagraniczne przewozy towarów, często są poza krajem nawet kilka tygodni. W tym czasie muszą nocować w kabinie ciężarówki bądź w rozmaitych przydrożnych hotelach. Ponoszą w związku z tym pewne koszty, za które często płacą z własnej kieszeni. A jeśli je ponoszą, to należą im się za to stosowny zwrot wydatków lub stała kwota pieniężna, czyli ryczałt za nocleg, jeśli nie mogą okazać rachunku.

Ustawa o czasie pracy kierowców przewiduje, że kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służ-

bowego ustalane na zasadach określonych w Kodeksie pracy. Wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikom zatrudnionym w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu krajowej lub zagranicznej podróży służbowej określa rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej.

Co natomiast z pracownikami sektora prywatnego? Dla nich z kolei warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej należy określić w układzie zbiorowym pracy

lub regulaminie wynagradzania albo umowie o pracę, jeśli pracodawca nie jest objęty żadnym układem zbiorowym albo nie musi ustalać regulaminu wynagradzania. Natomiast pracownicy, którzy nie mają kwestii podróży służbowej uregulowanej w wymienionych dokumentach, są objęci zasadami wynikającymi z rozporządzenia dla pracowników budżetówki.

I tutaj dochodzimy do sedna problemu, czyli ryczałtu za nocleg. Rozporządzenie wskazuje, że za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach. Jeśli kierowca natomiast nie pokaże rachunku, przysługuje mu ryczałt w wysokości 25% tego limitu, przy czym nie należy się za czas przejazdu. Jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają kierowcy bezpłatny nocleg, nie stosuje się tych uregulowań.

Jakich problemów przysparza ryczałt

Od pewnego czasu na linii kierowca – pracodawca często pojawia się konflikt o ryczałt za nocleg. Zdecydowana większość kierowców

w trakcie przewozu ma do dyspozycji ciągniki siodłowe z wbudowanym miejscem do spania, które znajduje się w kabinie za kierowcą bądź nad nim. Teoretycznie więc przewoźnik zapewnia kierowcy bezpłatny nocleg, ten nie ma potrzeby korzystania z hotelu, zaś pracodawca nie musi wypłacać mu ryczałtu. Taka interpretacja byłaby bardzo korzystna dla przewoźników. Okazuje się jednak, że nie jest to takie proste, jak się wydaje.

Kwestia ryczałtu za nocleg jest na tyle kontrowersyjna, że często bywała przedmiotem oceny sądów powszechnych z różnym skutkiem. Również Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował się tym zagadnieniem, przy czym jego orzecznictwo również nie było w tej materii jednolite. Korzystne dla kierowców były m.in. wyroki SN z 19 marca 2008 r. (sygn. akt I PK 230/07), 1 kwietnia 2011 r. (sygn. akt II PK 234/10) lub 10 września 2013 r. (sygn. akt I PK 71/13). Wszystkie zgodnie potwierdzały, że umożliwienie kierowcy spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu. Chociaż do 2010 roku podróż kierowcy transportu międzynarodowego nie była podróżą służbową, to jednak w ocenie sądu

zwiększone koszty utrzymania kierowcy w czasie wykonywania zadań poza miejscem zamieszkania należało rekompensować, choćby przez analogiczne stosowanie rozporządzeń o podróżach służbowych. Nie ma przy tym znaczenia, czy miejsce w kabinie było odpowiednie, czy nie. Korzystne z kolei dla przewoźników stanowisko zawierał wyrok SN z 4 czerwca 2013 r. (sygn. akt II PK 296/12). Sąd orzekł, że wyposażenie pojazdu w miejsce do spania wyklucza dochodzenie zapłaty za hotel, jeśli kierowca zaaprobował takie warunki odpoczynku. Tak odmiennie od siebie wyroki wskazują, że nawet dla sądów kwestia ryczałtu za nocleg nie jest taka oczywista.

Kontrowersje wokół ryczałtu Sąd Najwyższy próbował rozwiązać w powiększonym, siedmioosobowym składzie. Uchwałą 7 sędziów z 12 czerwca 2014 r. (sygn. akt II PZP 1/14) SN orzekł, że zapewnienie kierowcy ciężarówki odpowiedniego miejsca do spania w kabinie podczas międzynarodowych przewozów nie stanowi zapewnienia mu bezpłatnego noclegu. Powoduje to, że przysługuje mu zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w rozporządzeniu albo na korzystniejszych, określonych

w umowie o pracę, układzie zbiorowym lub innych przepisach prawa pracy. W ocenie tego składu sądu pojęcie „nocleg” należy odnosić do usługi hotelarskiej, która jest pojęciem szerszym niż miejsce do spania, gdyż oferuje możliwość skorzystania z toalety, prysznicza, przygotowania gorących napojów, co powoduje obniżenie diety. Sam ryczałt jest oderwany od faktycznego poniesienia wydatków, gdyż nie wymaga ich udokumentowania. Zatem nawet jeśli kierowca wykonujący przewozy międzynarodowe ma zapewnione miejsce do spania w kabinie wraz z dodatkowymi urządzeniami, które umożliwiają odpoczynek, to nadal nie jest to „bezpłatny nocleg”. Oznacza to, że pracownik ma prawo do zwrotu kosztów noclegu, chociażby w formie ryczałtu.

Jak możesz bronić się przed roszczeniem kierowców

Uchwała z czerwca 2014 roku spowodowała, że wielu kierowców zaczęło żądać wypłaty zaległego ryczałtu, nawet kierując sprawę do sądu. Jednak tak korzystne dla nich rozstrzygnięcie SN nie oznacza, że każdy pozew o ryczałt sąd automatycznie rozpatrzy pozytywnie. Przykładem może być kolejny, nowszy

wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2015 r. (sygn. akt II PK 248/14), który okazał się korzystny dla pracodawcy.

Kanwą wyroku była sytuacja, gdy strony w umowie o pracę uzgodniły dietę w wysokości 42 euro za każdy dzień pobytu za granicą. Dodatkowo w miejscu pracy obowiązywał regulamin wynagradzania, na mocy którego za pobyt za granicą przysługiwał ekwiwalent pieniężny na wyżywienie i koszty noclegu w wysokości określonej w umowie. Sąd Najwyższy na podstawie tego orzekł, że jeśli umowa o pracę gwarantuje nie mniejszą rekompensatę niż ryczałt za nocleg, to roszczenie jest niezasadne. Ten przewoźnik uniknął zapłaty 68 tys. zł tylko dlatego, że regulamin wynagradzania traktował dietę także jako pokrycie noclegu w trakcie przewozu międzynarodowego i – co najważniejsze – była to kwota wyższa niż ryczałt za nocleg, który kierowca normalnie powinien otrzymać.

Z treści tego wyroku wynika, że podstawowym sposobem obrony przed roszczeniami o ryczałt jest uregulowanie jego kwestii w aktach wewnątrzzakładowych lub umowie o pracę. Dopiero gdy nie ma takich regulacji, firmy prywatne muszą sto-

sować przepisy dotyczące ryczałtu. Co prawda, Sąd Najwyższy w uchwale z 2014 roku orzekł, że tego typu regulacje nie mogą przewidywać ryczałtu mniejszego niż określony w przepisach prawa. Jest to jednak stanowisko błędne. Kodeks pracy wskazuje precyzyjnie, że kwestie ryczałtu należy określić w umowie o pracę albo aktach wewnątrzzakładowych, a dopiero gdy ich nie ma, wolno sięgnąć po ustawę.

Jakie są inne sposoby na obronę

Są też inne sposoby obrony przed roszczeniem o ryczałt za nocleg. Jednak możliwości, które oferują, nie dają stuprocentowej skuteczności. Jednym z nich może być przyzrzenie się samej uchwale SN. Skład orzekający może postanowić, że nada je danej uchwale moc zasady prawnej, czego w tej sprawie nie zrobił. Gdyby uchwała otrzymała moc zasady prawnej, Sąd Najwyższy miałby ją obowiązek stosować w podobnych sprawach. Teoretycznie natomiast sądy powszechne nie muszą jej stosować, gdyż w naszym systemie prawnym sądy nie mogą tworzyć prawa. W praktyce istnieje jednak ryzyko uchylenia ich wyroków wydanych w podobnych sprawach, co często powstrzymuje sądy

powszechne od interpretacji niezgodnej z duchem SN. Duże znaczenie ma też sam autorytet tego sądu.

Uchwała ta nie jest jednak zasadą prawną. Była wiążąca wyłącznie w tej konkretnej sprawie, a inne sądy mogą wydawać własne rozstrzygnięcia, nawet jeśli są sprzeczne ze stanowiskiem zawartym w tej uchwale. Prowadzi to do konkluzji, że część sądów może przyjmować stanowisko sprzeczne z Sądem Najwyższym. Należy jednak zaznaczyć, że powszechną praktyką sądów jest orzekanie zgodnie z orzeczeniami Sądu Najwyższego, wobec czego stanowisko z nim sprzeczne podejmiemy raczej mniejszość sądów. Taka praktyka bierze się stąd, że strona przegrywająca sprawę w pierwszej instancji często w apelacji powołuje się przede wszystkim na korzystne dla siebie orzecznictwo Sądu Najwyższego. Warto mimo wszystko, aby pracodawcy podejmowali obronę przed sądem, gdyż mają pewną szansę na wygraną.

Pewnym sposobem obrony może być powoływanie się na przepisy unijne. Rozporządzenie nr 561/2006 mówi, że jeżeli kierowca tak wybierze, może wykorzystywaćienne i skrócone

tygodniowe odpoczynki w pojeździe, jeśli posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Wprawdzie Sąd Najwyższy wprost orzekł, że „odpowiednie miejsce do spania” i „bezpłatny nocleg” nie mogą być utożsamiane, gdyż są to różne pojęcia. Takie stanowisko budzi jednak wątpliwości. Skoro pracodawca może zapewnić pracownikowi bezpłatny nocleg, to trudno wyobrazić sobie, w jaki inny rozsądny sposób mógłby go zapewniać. Ciągniki siodłowe z rozbudowanym zapleczem dla kierowcy (w tym miejsce do spania) są droższe od ciągników bez takiego wyposażenia.

Pracodawca, który inwestuje w lepszy sprzęt, tym samym dąży do minimalizacji innych kosztów, m.in. przez wyeliminowanie kwestii ryczałtu za nocleg. Rozdzielanie „miejsc do spania” i „bezpłatnego noclegu” tylko dlatego, że zostały użyte w różnych przepisach prawa, mija się z celem. Zwłaszcza że są to regulacje na poziomie krajowym i europejskim, które przecież często posługują się trochę innymi sformułowaniami. Jednak Sąd Najwyższy je rozdzielił w swojej uchwale i tak też może orzekać większość sądów powszechnych.

Co trybunały sądzą na temat ryczałtu

Na początku zeszłego roku Związek Pracodawców „Transport i Logistyka Polska” zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności wszystkich dotychczas wydanych przepisów związanych z ryczałtem za nocleg z konstytucją. Trybunał wstępnie zbadał sprawę i potwierdził, że wymaga dalszej analizy. Oznacza to, że przyjął ją do dalszego rozpoznania, możemy się więc spodziewać rozstrzygnięcia, choć nieprędko. Liczba spraw przed Trybunałem Konstytucyjnym rośnie z roku na rok, powodując coraz większe opóźnienia w pracy trybunału. Również i ta sprawa będzie musiała poczekać na swoją kolej.

Z kolei Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia zwrócił się z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wyjaśnienie rozbieżności między „odpowiednim miejscem do spania” użytym w rozporządzeniu nr 561/2006 a „bezpłatnym noclegiem” zawartym w przepisach krajowych. TS UE 18 lutego 2016 r. w sprawie o sygn. akt C-325/15 orzekł, że rozporządzenie 561/2006 nie zabrania państwowym członkowskim regulowa-

nia kwestii zwrotu kierowcom kosztów noclegów odbywanych w trasie na różnych, wybranych przez nie warunkach. Reguluje jedynie organizację niektórych okresów odpoczynku, dopuszczając możliwość korzystania z nich w kabinie. Nic natomiast nie mówi o prawie kierowców do dodatków za te okresy.

Trybunał podkreślił ponadto, że rozporządzenie harmonizuje przepisy o czasie prowadzenia pojazdu, przerwach i okresach odpoczynku kierowców. Państwowym członkowskim pozostawia wolną rękę co do ewentualnych świadczeń dodatkowych. Można jedynie przypuszczać, że Trybunał Konstytucyjny weźmie to rozstrzygnięcie pod uwagę przy rozpatrywaniu swojej sprawy.

Obecne uregulowania prawne dotyczące ryczałtu za nocleg, a także stanowisko sądów na ten temat wskazują, że nie wiadomo tak naprawdę, kto ma rację. Czy rację mają pracodawcy, którzy nie wypłacają ryczałtu, jeśli zapewniają nocleg w kabinie, czy kierowcy żądający jego wypłaty, nawet jeżeli nocują w kabinie? Jest to kwestia, która po orzeczeniu TS UE jeszcze czeka na ostateczne rozstrzygnięcie przez nasz trybunał. Z tego względu, każdy z uczestni-

ków tych postępowań może (i powinien!) żądać zawieszenia postępowania do czasu rozpoznania sprawy.

Podstawa prawna:

- ustawa z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 1502),
- ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 1155),
- rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce

sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167),

- rozporządzenie (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 z 15 marca 2006 r. (Dz.Urz. EU.L nr 102, str. 1),
- uchwała 7 sędziów z 12 czerwca 2014 r. (sygn. akt II PZP 1/14),
- wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2015 r. (sygn. akt II PK 248/14).

Chcesz wiedzieć więcej, co zmienia się w prawie transportowym?

Zobacz nasze fachowe publikacje na:

FabrykaWiedzy.com

Fachowe publikacje dla specjalistów

W celu zakupu książki zapraszamy do kontaktu z naszym Centrum Obsługi Klienta:

22 518 29 29

22 617 60 10

cok@wip.pl

WIĘCEJ NA: **FABRYKAWIEDZY.com** ORAZ

FACEBOOK.COM/**WIEDZAIPRAKTYKA**

Jako nasz Czytelnik otrzymujesz **rabat 10%** na publikacje z kategorii **Transport Drogowy** dostępne pod adresem <http://fabrykawiedzy.com/transport-drogowy.html>

Przy zamówieniu podaj kod rabatowy: **RABAT10**